

Yrjö Kukkapuron tekemiä
uniikkeja prototyyppisiä hänen
studiollaan. Etualalla näkyy
Titan-tuoli, joka syntyi
käytetyistä jääkiekkomailan
varsista.

Piirustuspöydän äärellä on loihdittu kymmenittäin malleja. Nykyään assistentti piirtää tietokoneella Yrjö Kukkapuron luonnokset puhtaaksi.

Moderno-ryhmä vuodelta 1956 on vanhin edelleen tuotannossa oleva Yrjö Kukkapuron mallisto.

”Suunnittelena öisin mielessäni”

Yrjö Kukkapuron ateljeen sinisen oven takana avautuu designin aarreaitta. Ahkera muotoilija on tuottanut kuuden vuosikymmenen aikana satoja tuolimalleja, joista monet ovat edelleen tuotannossa. Yrjö Kukkapuro ja puoliso, taidegraafikko Irmeli Kukkapuro ovat innoittaneet toistensa luovuutta jo puoli vuosisataa. Tytär, Isa Kukkapuro keskusteli isänsä kanssa tämän urasta.

ISA KUKKAPURO KUVAT FABIAN BJÖRK, STUDIO KUKKAPURON ARKISTO JA VALMISTAJAT

Muotoilija Yrjö Kukkapuron kädenjäljen tunnistaa kaukaa. Hänen oma tyylinsä muodostui jo varhaisessa vaiheessa, ja se perustuu Yrjö Kukkapuron omien sanojen mukaan sekä ergonomiaan että estetiikkaan.

Muotoilija syntyi 87 vuotta sitten Viipurin maalaiskunnassa Aution kylässä. Sieltä perhe muutti Imatralle isän työn perässä vuonna 1938 juuri ennen sotaa. Näin perhe vältti traumaattisen evakkokohtalon, vaikka monet läheiset joutuivat kokemaan ahdistavan pakkomuuton.

DESIGNIN maailma tempaisi taiteellisen imatralaispojan mukaansa vauhdilla hänen päästyään opiskelemaan Helsinkiin Taide-teolliseen oppilaitokseen vuonna 1954. Vuosikurssia ylempänä Ateneumissa opiskellut **Antti Nurmesniemi** valitsi Kukkapuron

Yrjö Kukkapuro istuu Fysio-tuolin (1976) prototyypissä. Hänelle on ollut aina hyvin tärkeää saada itse testata mallejaan riittävästi ennen tuotannon aloittamista. Se antaa varmuutta muotoilun käytettävyydestä.

vuonna 1957 mukaan kuratoimaansa Tulevaisuuden koti -näyttelyyn. Tästä eteenpäin oli selvää, että Yrjö Kukkapuro tulisi loistamaan urallaan juuri kalustemuotoilijana.

– Ensimmäinen kaupallinen mallistoni syntyi, kun sisustusarkkitehti **Erik Uhlenius** tilasi suunnittelemaan- sa kenkäkauppaan istuimet vuonna 1956. Mallisto sai nimekseen Moderno ja Lepokaluste Oy alkoi valmistaa sitä. Myöhemmin Modernoa myytiin entiseen Neuvostoliittoon satoja tuhansia kappaleita.

Jo 64-vuotiaaksi ehtinyt mallisto on pysynyt ajankohtaisena vuodesta toiseen. Moderno poikkeaa teknisesti Kukkapuron myöhemmästä tuotannosta. Verrattuna myöhempään Ateljee-sarjan modulaari- seen rakenteeseen Moderno edustaa pe-

Karuselli tunnetaan parhaiten.

rinteisempää muotokieltä. Se on suosittu julkisten tilojen lekottelu tuolina sekä opiskelu ympäristöissä. Moderno-sarjan kevyt pikkutuoli on löytänyt tiensä 2000-luvulla myös trendikkäisiin hipsteriravintoloihin.

MERKITTÄVÄ kansainvälinen läpimurto oli Ateljee-tuolisarja vuodelta 1964. Komponenteista koostuva elegantin kevyt sohva ja tuoli on valittu muun muassa New Yorkin

Museum of Modern Artin eli MoMa-museon kokoelmiin. Se kaunistaa myös presidentti **Kekkosen** olohuonetta Tamminenien kotimuseossa.

Tunnetuimmaksi Kukkapuron suunnittelemissa tuotteista kohoaa Karuselli vuodelta 1965. Sitä valmistaa nykyään Artek.

– Olin jo vuosia haaveillut tällaisesta kokovartalotuolista, mutta minulla ei ollut varaa hankkia tuotua ja ihmeellistä materiaalia eli lasikuitua. Lopulta sain veistettyä kipsimuotin, jonka plastinen muoto syntyi litistämällä kanaverkkoa omaa vartaloani vasten. Ei suinkaan lumihankeen pyllähtämällä, kuten sitkeä legenda väittää! Yrjö Kukkapuro naurahtaa.

Muotilla valettiin lasikuitukuori, jonka päälle ommeltiin nahkaloimi. Kuppi

Ateljee-sarja vuodelta 1964. Sen runko koostuu yhteen liitettävistä komponenteista, joita voi liittää yhteen miten monta tahansa. "Vaikka maailman ympäri", Yrjö Kukkapuro vannoo.

Haimi Oy:n pop-taiteellinen myyntikatalogi on vuodelta 1967. Sen värikkäaseen kanteen on kuvattuna muun muassa Karuselli-tuoli, Saturnus-pöytä, Junior-nojatuoli sekä tuolit 416 sekä 415.

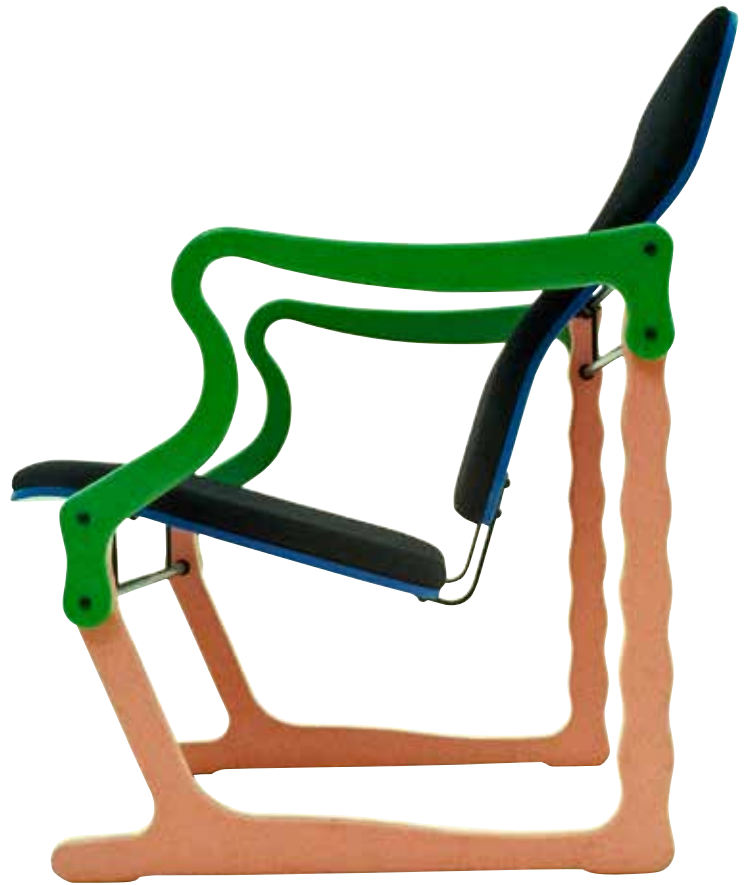
Punamusta Variaatio-nojatuoli. Yrjö Kukkapuro lisäsi mukavaan oleilutuoliin postmodernia tyyliä henkivän jalkarakenteen vuonna 1982.

Karuselli-tuolin ensimmäinen, lasikuituinen prototyyppi valmistui vuonna 1963. Voitonriemuisen hymynsä Yrjö Kukkapuro ikuisti itselaukaisijalla.

Metsä-tuoli suunniteltiin Helsinki-Vantaan lentokentän tuloaulaan. Sen grafiikan takana oli Tapani Aartomaa. Taustalla näkyy Saturnus-sarjaa.

Yksi Yrjö Kukkapuron kaikkien aikojen menestyksekkäimmistä mallistoista oli vuonna 1982 luotu Experiment.

Muovin käyttö päättyi öljykriisiin.

ripustettiin teräskaareen, joka puolestaan istutettiin nelisakaraiseen jalkaosaan. Näin syntyi Karuselli, ja sellaisena sitä on valmistettu katkeamattomasti tähän päivään asti. Karusellin ovat nimenneet myös muotoilijakollegat **Tapio Wirkkala** ja **Oiva Toikka** lempituolikseen. Myös Habitat-sisustusliikeketjusta tunnettu brittiläinen muotoiluvaikuttaja Sir **Terence Conran** on julistanut Karusellin lempituolikseen.

– Hän jopa valmistutti Karusellia lisensillä Englannissa 1960-luvulla ennen kuin hän sai Sir-arvonimen, Yrjö Kukkapuro muistelee.

LASIKUIDUSTA syntyivät lopulta Karusellin lisäksi Saturnus-sarja, tuoli 415, Junior ja joukko muita muovituoleja. Yrjö Kukkapuro kuvaa aikakautta vapaan muodon ja ergonomian vuosikymmeneksi. Häntä innoittivat pop-taide ja kansainvälinen modernismi. Vuonna 1969 suunniteltu, putkirunkoinen Remmi-tuoli täytti 50 vuotta vuonna 2019.

– Seuraavalla vuosikymmenellä iski maailmanlaajuinen öljykriisi. Persian šaahi **Mohammad Reza Pahlavi** kertoi televisiossa vakavana vuonna 1973, miten öljy loppuu maailmasta. Lopetin siihen paikkaan muovin käytön tuoleissani. Kotimainen koivuvaneri ja putkihuonekalut korvasivat muovin. Myös ekologinen ajattelu tuli mukaan suunnitteluuni vahvemmin.

1970-luku näyttäytyi Yrjö Kukkapurolle visuaalisesti ahdistavana aikana. Muotoilua tarkasteltiin ainoastaan funktion ja tarpeellisuuden näkökulmasta. Arkkiteh-

deiltä sadellut suosio, kansainväliset palkinnot ja museovalinnat kuitenkin kasvattivat Yrjö Kukkapuron kansainvälistä mainetta 1970–80-luvuilla. Lisäksi kansainväliset virtaukset toivat postmodernismin Pohjolaan. Värit ja muodot palasivat näin Yrjö Kukkapuron tuotantoon. Experiment-sarjan myötä vuonna 1982 alkoi uusi aikakausi. Myös julkisiin tiloihin ostettiin innolla värikkäillä yksityiskohdilla piristettyjä tuoleja. Tänä päivänä mallistosta on tuotannossa enää A-500 Keinutuoli, joka pysyy vuodesta toiseen kesto-suosikkina.

ARKKITEHTUURI on antanut innoituksen monelle Yrjö Kukkapuron tuolisarjalle. Esimerkiksi postmodernistinen Pilvi-tuoli syntyi arkkitehti **Pekka Salmisen** suunnittelemaan Lahden kaupunginteatteriin vuonna 1983 eikä sitä koskaan otettu varsinaiseen tuotantoon. Nyt tuoli on vintage-keräilijöiden suosikki. Luultavasti jokainen >

Ateljeen ikkunaseinä avautuu luonnontilaiseen metsäpuutarhaan. Se inspiroi Irmeli ja Yrjö Kukkapuroa kaikkina vuodenaikoina.

helsinkiläinen istuu joskus tietämättään Kukkapuron suunnittelemana tuolilla, sillä Helsingin ensimmäisten metroasemien istuimet ovat hänen käsialaansa. Plastinen muoto rakentuu komponenteista, jotka ovat tarvittaessa uusittavissa yksi kerrallaan.

Vastuu ympäristöstä puhuttelee.

Lempiprojektikseen arkkitehtiyhteistyötä Kukkapuro mainitsee saksalaisen, keskiaikaisen Marienkirchen Neubrandenburgissa. Pahoin vaurioituneeseen rakennukseen suunnitellun konserttitalin suunnittelukilpailun voitti arkkitehti Pekka Salminen vuonna 1996. Hän pyysi Yrjö Kukkapuroa suunnittelemaan kohteeseen tuolit. Minimalistinen Funktus-sarjan auditoriotuoli palvelee istuimena upeasti soivassa

holvissa.

– Tämän lähemmäksi Jumalaa en usko muotoilulla pääseväni, Yrjö Kukkapuro pohtii. Tatuoitu tuoli syntyi 1991 yhteistyössä graafikko, professori

Tapani Aartomaan (1934–2009) kanssa. Yrjö Kukkapuro sai idean vanerituolista, jonka pintaan voi laminoida mitä tahansa kuvioita. Tatuoituja tuoleja syntyi parivaljakolta 1990-luvulta aina Tapani Aartomaan kuolemaan asti. Näyttelyt, kuviosarjat ja tilaustyöt poikivat suuren määrän versioita. Tatuoidun tuolin tarinaa saavat jatkaa uudet graafisen ilmeen tekijät.

Taideteollisessa oppilaitoksessa Yrjö Kukkapuro aloitti työskentelyn tuntiopettajana jo 34-vuotiaana, joten monet tunnetut muotoilijat kuuluvat hänen oppilaisiinsa. Myöhemmin koulun muututtua Taideteolliseksi Korkeakouluksi hän toimi professorina ja rehtorina vuosina 1978–1981.

KIINAAN Yrjö Kukkapuro kutsuttiin luennoimaan vuonna 1997. Hän onkin luennoinut ympäri Kiinaa muotoilukorkeakouluissa 15 vuoden ajan. Kiinassa suunnittelijalla on myös yhteistyötä puuseppämestari **Yin Hongqiangin** kanssa sekä yli 20 vuotta kestänyt lisenssivalmistus Kiinan markkinoille.

Mestari tiivistää muotoilunsa kuudennen vuosikymmenen suuntaviivat.

– Pelkistän muotoja ja tavallaan maalaan vanerilla. Olen suunnitellut taidetuoleja, jotka mahdollistuvat nykytekniikan avulla. Niissä on CNC-avusteiset kuviot ja materiaalina vaneri. Siinä ovat ydinelementit. Sarjatuotannossa tuolit on helppo pakata ja kuljettaa osina. Se on ekologista.

Vastuu ympäristöstä puhuttelee Yrjö Kukkapuroa vuosi vuodelta enemmän.

Konstruktivistiset taidetuolit kuuluivat Yrjö Kukkapuron aluevaltauksiin 2000-luvulla. CNC-ohjattu tekniikka mahdollistaa mielenkiintoiset muodot ja värit.

– Ajattelen joskus taiteilijoita, joiden tuotannossa näkyy vuosien saatossa kaiken turhan karsiutumisen pois. Olen itse suunnitellut vielä tuolia, joka olisi mahdollisimman minimalistinen. Ekologisuutta mietin paljon. Muotoilijoilla on vastuu tavara-tuotannon luonnonvarojen säästävästä valmistuksesta ja koko arvoketjusta huolehtimisesta.

Taiteilija elää yhteen hitsautunutta elämää vaimonsa **Irmeli Kukkapuron** kanssa ateljeekodissaan. He tapasivat Ateneumissa 64 vuotta sitten. Pariskunta on saanut vaikutteita toistensa taiteesta ja Yrjö Kukkapuro antaa aukeasti tunnustusta vaimolleen.

– Onneksi Irmelillä on niin lahjomaton muodon ja värin taju. Miten minun olisi mahtanut käydä, jos hän olisi romanttinen postikortti-maalari? ■

Klassikoksi nousseen Remmi-tuolin Yrjö Kukkapuro suunnitteli muovituolikauden jälkeen vuonna 1969.

YRJÖ KUKKAPURO

SYNTYI vuonna 1933 Viipurissa.

OPISKELI Taideteollisessa Oppilaitoksessa eli Atskissa vuosina 1954–1957.

OMA suunnittelutoimisto Studio Kukkapuro perustettiin vuonna 1959.

ATELJEE-STUDIO Kauniaisiin valmistui vuonna 1969

REHTORINA Taideteollisessa Korkeakoulussa vuosina 1978–1981.

VUOSIKYMMENTEN mittaan Yrjö Kukkapuro on tehnyt yhteistyötä seuraavien yritysten kanssa: Moderno Oy, Lepo Product Oy (ent. Lepokalusto) 1957–, Haimi Oy 1964–81, Avarte Oy 1981–2013, Avarte Shanghai 1999–, Artek Vitra 2013–, Modeo Oy 2018–.

PALKINTOJA ja kunniajäsenyyksiä: Lunning-palkinto 1966, Pro Finlandia 1983, Kaj Franck Muotoilupalkinto 1995, Royal Society of Arts (RSA) jäsen 2002, Taideteollisen korkeakoulun kunniatohtori 2002, Taiteen valtionpalkinto 2017.

YRJÖ KUKKAPURON suunnittelema tuoleja on seuraavien museoiden kokoelmissa: Victoria and Albert Museum (Lontoo), Museum of Modern Art (New York), National Museum (Tukholma), Vitra Design Museum (Weil am Rhein, Saksa), The Israel Museum (Jerusalem), Design Museum Gent (Gent, Belgia), Museum für Kunst und Gewerbe (Hampuri) ja Designmuseo (Helsinki).

Avio- ja työpari Yrjö ja Irmeli Kukkapuro ateljeensa sinisellä ovela.

Funktus-sarjan keinutuoli kuului julkisen tilan sarjaan, mutta sopii myös kotikäyttöön. Sama pätee moniin muihin julkiskalustesarjoihin.

Yrjö Kukkapuro toteutti tuolin Tapani Aartomaan Alnus Poster -julisteen mukaan. Tuoleja tehtiin 39 numeroitua kappaletta.